

ВИСНОВОК

**про наукову новизну,
теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Бартош Ірини Антонівни
на тему «Методика навчання майбутніх соціальних працівників
професійно орієнтованого усного спілкування німецької мовою»,
представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки**

Актуальність дослідження. Соціальна робота покликана сприяти ефективному функціонуванню таких суспільних відносин, у яких кожна людина відчуває свою значущість, і у яких для кожного відкриті перспективи для самореалізації. Очевидною є необхідність створення інституцій для підготовки висококваліфікованих соціальних працівників, які відповідатимуть сучасним викликам часу. У сучасному глобалізованому світі міжнародні контакти в усіх сферах суспільного життя передбачають знання іноземних мов, щоб переймати передовий досвід, опрацьовувати та інтегрувати його в економічну, політичну та культурну сфери суспільного життя. Безсумнівним є факт, що німецька соціальна система є чи не найефективнішою серед країн Європейського Союзу. Це передбачає необхідність інтеграції успішно апробованого часом досвіду Німеччини у соціально-педагогічній сфері.

Підготовка майбутніх соціальних працівників вимагає знання німецької мови, яка виступає не тільки провідником у надбанні досвіду, але й містком перетинання українського та німецького бачення соціальної роботи у складовій суспільних відносин. Сформована іншомовна комунікативна компетентність сприятиме ефективному спілкуванню між німецькими та українськими соціальними працівниками, обміну та отриманню передового досвіду, організації двосторонньої наукової та професійної співпраці у сфері соціальної роботи. Такі вимоги часу диктують необхідність забезпечення майбутніх соціальних працівників належним рівнем навичок та вмінь професійно орієнтованого усного спілкування німецькою мовою в умовах україно-німецької міжкультурної взаємодії, скерованої на ефективне становлення сфери соціальної роботи в Україні.

Професійній підготовці майбутніх соціальних працівників присвячено цілий ряд робіт, що вивчають це питання у різних аспектах та з різних позицій. Дослідження на тему «Методика навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування німецької мовою» є якісно новим витком вивчення та поглиблення знань у парадигмі німецькомовної підготовки майбутніх спеціалістів у сфері соціальної роботи. З огляду на все викладене вище можна констатувати, що актуальність дисертаційного дослідження, виконаного Бартош І.А., не викликає жодних сумнівів.

Дослідження І. А. Бартош проводилося в межах теми науково-дослідної роботи кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка „Теорія і практика навчання іноземних мов у закладах освіти різних типів” (номер державної реєстрації 0118U003128). Побудова дослідження, виклад матеріалу та оформлення дисертації здійснено відповідно до вимог на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Підготовлена анотація відповідає всім вимогам. У вступі дисертації наявні необхідні елементи (об’єкт, предмет, мета, гіпотеза, завдання, методи дослідження, наукова новизна, практичне і теоретичне значення), висвітлено актуальність дослідження, вказано на зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел і додатків.

У роботі розглянуто сучасний стан дослідження проблеми навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування німецькою мовою. На основі проведеного аналізу досліджень, присвячених розгляду особливостей застосування підходів та принципів професійно орієнтованого навчання, дисертантка виокремлює такі релевантні для її дослідження підходи як загальнонаукові – системний, парадигмальний; конкретно-наукові, зокрема особистісно орієнтований, комунікативно-діяльнісний, професійно орієнтований, рівневий, рефлексивний. Проведено детальний аналіз згаданих вище підходів та встановлено їх взаємозв’язок. На основі загально-наукових і конкретно-наукових підходів були глибоко і детально проаналізовані наукові праці, в яких розкрито основні особливості формування

та навчання професійно орієнтованого усного спілкування майбутніх фахівців. У цьому розділі детально проаналізовані психологічні та лінгвістичні передумови навчання, здійснено лінгвістичну характеристику термінологічного апарату сфери «Соціальна робота», визначено цілі та зміст навчання.

Дослідниця робить слушний висновок про те, що професійно орієнтоване усне спілкування для майбутніх соціальних працівників виступає інструментом професійної діяльності та засобом особистісного розвитку (с. 47). З метою визначення ефективного засобу навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування описані дидактично-методичні та когнітивно-психологічні переваги застосування навчально-дослідницького кейсу та вимоги до укладання навчально-дослідницьких кейсів, зокрема автентичність (джерел та ситуацій), проблемність, новизна та актуальність, авторитетність джерела, інформаційна насиченість (с. 63).

У результаті дослідження функціонування мислення, пам'яті, уваги, сприйняття, мотивації виявлено, що у процесі навчання професійно орієнтованого усного спілкування потрібно розвивати у студентів критичне мислення, зосереджувати навчання на розвитку стратегій запам'ятовування, сприяти активізації уваги та сприйняття, застосовувати вправи на підвищення мотивації до вивчення німецької мови майбутніх соціальних працівників. Заслуговує на увагу детальний аналіз лінгвістичних особливостей професійно орієнтованого усного спілкування німецькою мовою: фразеологічних одиниць, метафор, метонімії, порівнянь, синтаксичних особливостей діалогічних та монологічних висловлювань працівників соціальної сфери.

Проведений аналіз праць окреслює контури подальшого вивчення проблеми навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування німецькою мовою з таких методологічних позицій як індивідуалізація, активність, диференціація та інтеграція, інтеграція з дисциплінами фаху, автентичність навчальних матеріалів, комунікативна спрямованість, ситуативна організація навчання.

У роботі здійснено ретельний відбір друкованих текстів, аудіофонограм, відеофонограм на основі визначених критеріїв відбору: автентичності,

тематичності, новизни та актуальності, мотиваційності, ситуативності, авторитетності джерела, професійної спрямованості, домінувальної ролі відеоряду над аудіорядом, лексичної насиченості, тривалості звучання та темпу мовлення. Розроблено систему вправ, яка корелює із визначеними підготовчим, основним, завершальним етапами навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування німецькою мовою і модель навчання. Варто відзначити той факт, що оволодіння навичками та вміннями професійно орієнтованого спілкування майбутніх працівників соціальної сфери здійснюється у зв'язку з іншими видами мовленнєвої діяльності (зокрема, читанням та письмом). Наведені приклади вправ вдало ілюструють особливості кожного етапу навчання і послідовний поступ від некомунікативних рецептивних та рецептивно-репродуктивних вправ до комунікативних продуктивних. Усі вправи і завдання створені з урахуванням психолінгвістичних особливостей, принципів, цілей та змісту навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування німецькою мовою. Цінним є те, що розроблена система включає вправи і завдання для розвитку фонетичних, лексичних, граматичних навичок та вмінь говоріння і аудіювання, а також для активізації фонових та професійно орієнтованих знань про особливості соціальної роботи в Німеччині. Запропонована поетапно складена модель організації навчального процесу переконує своєю логічністю.

Викладені у роботі положення склали підґрунтя для побудови педагогічного експерименту. На основі обґрунтованих теоретичних положень, результатів експериментального навчання та їх інтерпретації І. А. Бартош сформульовано методичні рекомендації щодо організації навчального процесу, спрямованого на розвиток умінь професійно орієнтованого усного спілкування майбутніх соціальних працівників.

Заслуговує на увагу залучення статистичних методів дослідження при оцінюванні рівня сформованості умінь майбутніх працівників соціальної сфери в аудіюванні, діалогічному та монологічному мовленні за визначеними і детально аргументованими критеріями. Математичні розрахунки переконливо доводять ефективність запропонованої методики

Загальні висновки корелюють з попередніми результатами, представляють солідну теоретизацію отриманої суми знань та демонструють перспективи ефективного застосування запропонованої методики німецькомовної підготовки майбутніх спеціалістів у сфері соціальної роботи.

Достовірність і обґрунтованість результатів дослідження забезпечується використанням ефективних і адекватних меті та завданням дослідження методів, достатньою та відповідною тематиці роботи джерельною базою дослідження, належною апробацією його результатів на наукових конференціях, успішним упровадженням розробленої методики у навчальний процес трьох закладів вищої освіти України.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження. Наукова новизна дослідження полягає у тому, що у ньому вперше теоретично обґрунтовано, практично розроблено й експериментально перевірено методику навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування німецькою мовою, яка базується на положеннях системного, парадигмального, комунікативно-діяльнісного, професійно орієнтованого, рівневого, рефлексивного та особистісно орієнтованого підходів; передбачає використання кейс-технології шляхом самостійного створення майбутніми фахівцями навчально-дослідницьких кейсів, три етапи навчання (підготовчий, основний та завершальний, який реалізується в процесі аудиторної та позааудиторної роботи), використання системи вправ і завдань, що корелює з етапами навчання та містить три підсистеми вправ і завдань, кожна з яких забезпечує реалізацію цілей відповідного етапу; уточнено принципи, цілі та зміст навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування німецькою мовою; удосконалено критерії відбору навчального матеріалу; подальшого розвитку набуло визначення критеріїв оцінювання рівня сформованості в майбутніх соціальних працівників вмій професійно орієнтованого усного спілкування німецькою мовою.

У роботі обґрунтовані загально-наукові (системний, парадигмальний) та конкретно-наукові (рівневий, особистісно орієнтований, комунікативно-діяльнісний, професійно орієнтований, рефлексивний) підходи, на основі яких

здійснювався аналіз наукових праць; функції, структура та вимоги до укладання навчально-дослідницьких кейсів; психолінгвістичні особливості навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування німецькою мовою; виокремлені принципи активності, творчості, індивідуалізації, автентичності навчальних матеріалів, інтеграції з дисциплінами фаху.

Практичне значення дослідження полягає у відборі навчальних матеріалів різної форми подачі (зокрема аудіо,- відеофонограм та письмових текстів) із метою навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування німецькою мовою; розробці навчально-методичного посібника з відповідними комплексами вправ та укладанні методичних рекомендацій для викладачів німецької мови щодо ефективної організації навчальної діяльності майбутніх соціальних працівників.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях. І. А. Бартош висвітлила отримані наукові результати у чотирнадцяти одноосібних публікаціях. Із них чотири статті – у наукових фахових виданнях України, які на дату їхнього опублікування внесені до переліку наукових фахових видань України, затвердженого в установленому законодавством порядку, одна стаття надрукована в науковому періодичному виданні іншої держави з наукового напрямку, за яким підготовлено кваліфікаційну працю здобувачки, вісім тез доповідей на конференціях і один навчально-методичний посібник німецькою мовою. Результати дисертації пройшли належну апробацію на наукових конференціях різного рангу.

ВИСНОВОК

Усі наукові результати, які викладені в дисертаційній роботі та виносяться на захист, авторка отримала самостійно. Зміст дисертації відповідає задекларованій меті, наукові завдання, які поставила здобувачка, вирішено повністю, мету дослідження досягнуто. Анотація, структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. У публікаціях здобувачки відображено основні положення дисертації. Викладене дає змогу зробити висновок про те, що

дослідження І. А. Бартош «Методика навчання майбутніх соціальних працівників професійно орієнтованого усного спілкування німецької мовою» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що сукупно розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку сучасної педагогіки і методики навчання іноземних мов. Дисертація Бартош Ірини Антонівни відповідає вимогам п. 10 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, та може бути представлена у спеціалізованій вченій раді для присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Результати дисертаційної роботи І. А. Бартош обговорено і схвалено на розширеному засіданні фахового семінару кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови 27 серпня 2021 року.

Голова фахового семінару

Доктор філологічних наук,
професор, завідувач кафедри
романо-германської філології
ТНПУ ім. В. Гнатюка

О. В. Косович

Рецензенти:

Доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри німецької філології
та методики навчання німецької мови
ТНПУ ім. В. Гнатюка

В. В. Дребет

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
та методики навчання англійської мови
ТНПУ ім. В. Гнатюка

О. П. Дацків

Учений секретар

В. Р. Гевко

30.08.2021 р.

Підпис _____
з а с в і д ч у ю _____
Начальник відділу кадрів _____

Handwritten signatures and notes: *Гнатюк І.А.*, *Дребет В.В.*, *Дацків О.П.*, *Гевко В.Р.*, *Тимошенко О.І.*